

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พุทธศาสนามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การดำเนินชีวิตของคนในยุคนั้นได้นำเอาหลักธรรมในพุทธศาสนามาปฏิบัติ จนปรากฏผลออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ประวัติศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคม มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ไม่ประทุษร้ายชีวิต ทรัพย์สิน ประเวณี ตลอดจนปัญหาทางด้านศีลธรรมอื่น ๆ คนในยุคนั้นมีจิตใจงดงาม เห็นได้จากศิลปะที่สร้างขึ้น มีความประณีตงดงามจนหาที่เปรียบได้ยาก (พระราชวรมุนี, 2529, หน้า 2-45) แม้ราชธานีจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย จากกรุงสุโขทัย มาเป็นกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศาสนาก็ยังคงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยอยู่ตามสมควร แม้บทบาทบางประการของบุคลากรในพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระภิกษุ สามเณร เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บางประการของคนในสังคม ความคาดหวังเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้เกิดความสำเร็จได้ ถ้าผู้รับผิดชอบต่อปัญหาของสังคมแต่ละฝ่ายไม่สนใจและให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ทั้งนี้ก็เพราะว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ก่อตัวและทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วยากต่อการหยุดยั้ง เมื่อจะแก้ปัญหาจะต้องระดมความคิด สรรพกำลังจากบุคคล หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในสังคมทุกระดับที่พร้อมช่วยกันรับผิดชอบ

ตั้งพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคม และบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (กนกวลี ชูชัยยะ และกฤษฎา บุญยสมิต, 2545, หน้า 67) ในปัจจุบันนี้ปัญหาในสังคมไทยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าในอดีต ด้วยสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงตามกระแสการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้คนนิยมวัดมูลค่าขึ้น จึงเกิดปัญหาด้านจิตใจทำให้เกิดการละเลยด้านคุณธรรมจริยธรรม (คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2548, หน้า 13)

อีกนัยหนึ่งเราจะเห็นว่า สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเสื่อมศรัทธาต่อศาสนาเป็นอย่างมาก ด้วยสาเหตุต่างๆ ประการด้วยกัน เช่นพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่

ไม่ค่อยเข้าวัดมาทำบุญตักบาตร ไม่เข้าใจพระภิกษุสามเณรอย่างต้องแท้ ไม่สนใจศึกษาปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่แล้วเข้าวัดมาเพื่อหาโชคหาลาภ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพุทธศาสนา วิธีชีวิตตามหลักพุทธศาสนาจึงไม่แพร่หลายในสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นบางส่วนเกิดจากการที่บุคคลยึดติดในศาสนาบุคคลมากกว่าหลักการทางพระพุทธศาสนา และมีศรัทธาวิปริตในระบบสังคมทุนนิยมอย่างสูงจนเกิดปัญหาต่าง ๆ ด้านจิตใจและชีวิตความเป็นอยู่ตามมามากมาย อย่างไรก็ตามกระแสโลกาภิวัตน์นั้นยังทำให้สังคมมีปัญหาเพิ่มมากขึ้นส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเด็กและเยาวชน การพัฒนาคนในสังคมจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชน

จากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์จะพบว่า เด็กที่เกิดมาอายุยังไม่ถึง 1 ปีตลอดจนวัยรุ่นวัยกลางคนและผู้สูงอายุนั้นถูกข่มขืนอยู่เป็นประจำ และยังพบว่าเด็กอายุเพียง 12-13 ปี ก็สามารถก่อคดีอาชญากรรมจี้ปล้น ข่มขืนกระทำชำเราเด็กที่อ่อนกว่า มีกลุ่มวัยรุ่นที่อาสาวดฆ่าคนเพราะความคะนอง สรุปแล้วจะเห็นว่าปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญมาก โดยเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นเพราะสภาพครอบครัวที่แตกแยก สื่อลามกอนาจารที่ยั่วเยาวยาวชนที่ปัจจุบันมีมากมาย หาซื้อได้ง่ายทั้งจากหนังสือ ทีวี และที่น่ากลัวที่สุดคือสื่อจากอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เข้าถึงเยาวชน ซึ่งเป็นเหตุทำให้เยาวชนอยากรู้ อยากลองมากขึ้น กระแสบริโภคนิยมตามกระแสโลกาภิวัตน์ สร้างปัญหาให้กับเด็กและเยาวชน มีความก้าวร้าวเกียกเถียง เครียดและไม่มีสำนึกในผิดถูกชั่วดี เห็นแก่ตัว (ปริชา กันธิยะ 2549, หน้า 11-13)

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียน นักศึกษาขาดการกล่อมเกล่าจิตใจและปลูกฝังในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม จนทำให้เกิดความสำนึกต่อหน้าที่ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีการใช้สติพิจารณาหยังคิดลดน้อยลง แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบตัวของนักเรียน นักศึกษา ที่ยุ่ง ส่งเสริม ชักจูงและโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายทำให้ยากต่อการควบคุมป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนให้สัมฤทธิ์ผลได้ภายใต้โลกาภิวัตน์ เว้นแต่นักเรียนนักศึกษาจะถูกจัดระเบียบทางความคิดจิตใจใฝ่ดีและมีพลังที่เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันเหตุปัจจัยในทางเสื่อม ที่เข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ติงามได้ด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา

ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรเน้นให้ความสนใจกับการดูแลในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์ความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โดยอาศัยหลักธรรมคำสอนของศาสนาทุกศาสนา ซึ่งล้วนแต่ส่งเสริมให้ทุกคนทำความดี ส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อาจจะเป็นการฝึกฝนด้านศิลปะ เล่นกีฬา หรือเข้าวัดทำบุญตักบาตร นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม รวมทั้งให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย

ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติกิจกรรมอารยธรรมแบบไทยๆ ให้เยาวชนเป็นผู้สืบทอดเอกลักษณ์ไทยเหมือนในอดีตที่ผ่านมา โดยอาศัยวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชน (ปริษา กัณธิยะ, 2550, หน้า 25)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 กล่าวไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 33) และรัฐได้กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) โดยมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนาในการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะการกล่อมเกลาจิตใจให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกสาธารณะ และสืบสานจารีตประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นการพัฒนาด้านศีลธรรมพร้อมไปกับด้านสติปัญญาและอารมณ์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 4) นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังได้กำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ การเห็นคุณค่าและการมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 4)

จะเห็นว่าทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้เกิดแก่เยาวชนของชาติได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้ สถานศึกษาต่าง ๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเท่าที่ควร

เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพรปีใหม่แก่พสกนิกรชาวไทยโดยมีความตอนหนึ่งว่า

".. ในปีใหม่นี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย ตั้งจิตตั้งใจให้มั่นอยู่ในความเมตตาปรารถนาดี ให้กำลังใจแก่กันและกัน เพื่อแต่ละคนจะได้มีกำลังใจ กำลังกายกำลังความคิดสร้างสรรค์ ความเจริญมั่นคงให้แก่คน แก่ชาติบ้านเมืองได้ ดังที่ตั้งใจปรารถนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราทุกคนต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการพัฒนาสภาพจิตใจของทุกคนให้ดีขึ้น และเมื่อทุกคนได้ร่วมกันพัฒนาสภาพจิตใจของตนเองให้ดีขึ้นแล้ว ผลที่ได้รับนั้น ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสงบสุข.."

(<http://www.bloggang.com/>, [2550, มิถุนายน 25])

การศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาดังแนวคติกถากล่าวของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2546 หน้า 38) ว่า การจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ สิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรกคือ มาตรฐาน

การเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ข้อ คือ 1) เข้าใจประวัติและความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน 2) ยึดมั่นในศีลธรรมการทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา 3) ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา ค่านิยมที่ดีงาม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข จากสาระดังกล่าวถ้าเราได้นำเด็กนักเรียนมาฝึกประพฤติปฏิบัติตามโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา นี้ ก็สามารถทำให้สภาพจิตใจของเด็กนั้นสูงขึ้น เด็กมีความเมตตา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีใจโอบอ้อมอารี เพราะเด็กจะได้รับการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเต็มที่ ซึ่งยังมีผลทำให้ครอบครัว สังคม และประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นด้วย

จากการทบทวนผลการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคน พบว่าคนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในเชิงปริมาณมีความก้าวหน้าเป็นรูปธรรม แต่ผลการพัฒนาชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไขและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง คือ คนไทยประสบปัญหาวิกฤติ ค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิดทัศนคติและคุณธรรมของคนที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลงเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมที่มีบริบทขณะที่ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมในการหล่อหลอมเด็กให้เป็นคนดีมีแนวโน้มน้อยลง พ่อแม่ขาดความใกล้ชิด มีเวลาน้อยในการอบรมบุตรหลาน และพ่อแม่จำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาท การใช้ชีวิตของครอบครัว และพัฒนาทางร่างกายจิตใจสติปัญญาของบุตรหลาน ประกอบกับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถานศึกษา สถาบันศาสนา ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 1)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในการพัฒนา จึงได้จัดสร้างโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาขึ้น โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ ซึ่งผู้วิจัยเป็นภิกษุทางพระพุทธศาสนา และเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าวัดศึกษาหลักธรรมและมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่วัย กับสิ่งแวดล้อมและสถานที่ฝึกอบรมจริง เมื่อผ่านการฝึกอบรมนี้แล้วจะได้รับความรู้ความเข้าใจมีจิตสำนึกที่ดีต่อผู้มีพระคุณ สร้างความศรัทธาตระหนักมุ่งมั่นที่จะทำความดีและมีทักษะปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้นักเยาวชนในวัยเรียนตามหลักการทางพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและผู้อื่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนตามโปรแกรมฝึกอบรม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์การประเมินหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ความสำคัญของกรวิจัย

1. ผลจากการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีคุณภาพ ทำให้นักเรียนช่วงชั้นดังกล่าวเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาในระดับที่น่าพึงพอใจ
2. สถานศึกษาสามารถนำโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไปใช้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตาให้กับนักเรียนช่วงชั้นอื่นๆ ได้
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้สนใจนำไปพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นได้แก่ โปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตา
ตัวแปรตาม คือ

- 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเมตตา
- 1.2 เจตคติที่มีต่อโปรแกรมฝึกอบรมด้านความเมตตา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดประดับ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่ศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 57 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวัดประดับช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 35 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากได้จำนวน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลอง

3. เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรม

เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา มีหัวข้อย่อยเรียงลำดับได้ดังนี้

- 1) การฝึกอบรม
- 2) โปรแกรมฝึกอบรม
- 3) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
- 4) ความเมตตา
 - 4.1 การเจริญเมตตาในชีวิตประจำวัน
 - 4.2 พรหมวิหาร 4
 - 4.3 อารักขกัมมัฏฐาน 4
 - 4.4 คีล 5
 - 4.5 สมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน

4. ระยะเวลาในการฝึกอบรมตามโปรแกรม

ใช้เวลา 2 คืน 3 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

โปรแกรม หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลโปรแกรม

คุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา หมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติอันเป็นประโยชน์ และมีความถูกต้องดีงาม เพื่อมุ่งปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข โดยการแผ่ไมตรีจิตคิดให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุขถ้วนหน้า

โปรแกรมฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเกิดคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา มีลักษณะเป็นโปรแกรมฝึกอบรมนอกเวลาเรียนปกติ

การพัฒนา โปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา หมายถึง การสร้างโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา ซึ่งประกอบด้วยกำหนด

เป้าหมายของโปรแกรม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ลักษณะของโปรแกรม เนื้อหา แนวการจัด
กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และการประเมินผลโปรแกรม

คุณธรรม หมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติอันเป็นประโยชน์และมีความถูกต้องดีงาม เช่น
ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ฯลฯ

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติชอบทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคมอันก่อให้เกิด
การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแท้จริง

ความเมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข โดยการแผ่ไมตรีจิต
คิดให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุขถ้วนหน้า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนของนักเรียนที่ได้
จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา

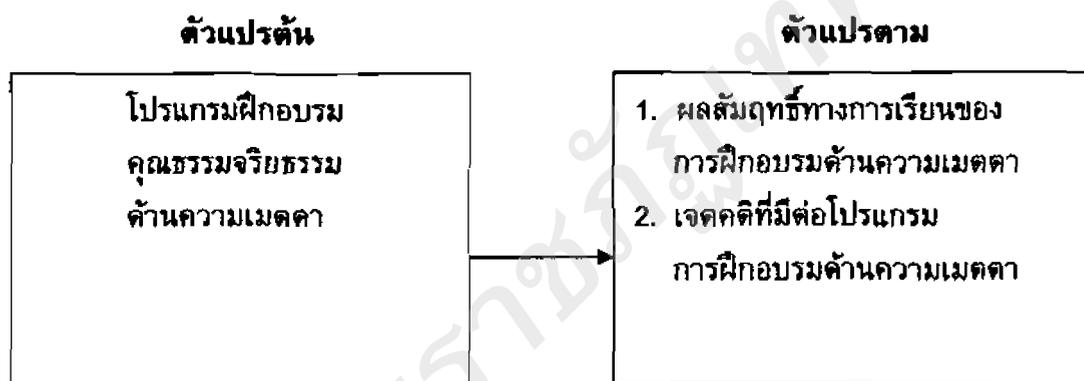
เจตคติที่มีต่อโปรแกรม หมายถึง พฤติกรรมความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นที่มีต่อ
การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา รวมทั้งความรู้สึกที่ประเมินค่าออกมาทั้งใน
ทางบวกและทางลบ

คะแนนเกณฑ์การประเมิน หมายถึง คะแนนที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อประเมิน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความ
เมตตา โดยกำหนดให้ค่าคะแนนเกณฑ์สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ทำ
แบบทดสอบคุณธรรมจริยธรรมด้านเมตตาก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ร้อยละ 15

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2550
โรงเรียนวัดประดู่ ตำบลบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อฝึกสภาวะจิตและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความเมตตาให้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ หลังเรียนตามโปรแกรมฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเกณฑ์การประเมินหลังเรียน